

KADIN İNTİHARLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: VAN ÖRNEĞİ

A Research On Femal's Suicides: A Van Example

Doç. Dr. Suvat PARİN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, Van/TÜRKİYE

ÖZET

Türkiye’de intihar vakaları üzerine yapılmış son dönem çalışmalarda kadın intiharları önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde gerçekleşen intiharlar söz konusu olduğunda bu konunun belirgin bir şekilde ön plana çıktığı görülmektedir. Geleneksel dokudan modern bir yaşama evrilme eğilimleri, ataerkil yapının genelde bireyi özelde ise kadını kuşatan sosyolojik bariyerleri, kadın-erkek ilişkileri, kentleşme süreçleri gibi birçok açıdan değerlendirilebilen kadın intiharlarının yerel sosyolojik örüntülerden bağımsız ele alınması zor görünmektedir. Bu açıdan bu çalışma, 2015 yılında vuku bulmuş 28 kadın intiharını Van ili özelinde mercek altına almaktadır. Çalışma, intihar eylemini gerçekleştiren kadınların yaş, eğitim durumu, meslek ve ikamet mahalli gibi değişkenler üzerinden sosyo-demografik özelliklerini, aile sosyo-ekonomik yapılarını, intihar biçimlerini ve son dönemde ortaya koydukları davranış kalıplarını anlamaya ve anlamlandırmaya odaklanan bir çerçeveye sahiptir. Araştırmanın bulguları 2015 yılında intihar olduğu kesinleşen her vakanın ardından aile ve yakın çevre ile yapılan anket ve derinlemesine görüşme verilerine dayanmaktadır. Elde edilen verilerin çizdiği panoramik fotoğrafta, 2015 yılında Van’da gerçekleşen kadın intiharlarının ceryan ettiği düşük bir sosyo-ekonomik katmanın varlığı ve söz konusu sosyal katmanda yerleşik hal almış bir toplumsallığı kadının kendi bedeni üzerinde cinayet işleyerek aşma/var olma girişiminin izleri görülmektedir.

Anahtar Kavramlar: Kadın İntiharları, Van, 2015.

ABSTRACT

Female suicide has a significant place in the recent studies focus on suicide cases in Turkey. This issue comes into prominence especially in scope of suicides which were seen in the Eastern and Southern Eastern Region of Turkey. Female suicide, which is evaluated in scope of the social transformation from traditional to modern life, sociological barriers of patriarchal structure that environs individuals in general but specifically woman, woman-man relationships, urbanization processes; cannot be handled out of the local sociological patterns easily. In this scope, this study focuses on 28 female suicides which was happened in Van in 2015. This study aims to understand and explain the socio-demographical characteristics based on the variables such as age, educational background, occupation and the district of residence; socio-economic status of the family; suicide methods and recent behaviour patterns of the female suicides. The research findings are based on the survey and in-depth interviews with the family and local environment of each cases which was determined as a suicide in 2015. In the panoramic photograph which was taken by the data, it is seen that there is both a low socio-economic layer in which female suicides were happened in Van in 2015 and some traces of attempts of some women to be exist/ to overcome with a social structure which was located in that social layer by committing a crime on their own bodies.

Key Words: Female suicide, Van, 2015.

1. GİRİŞ

Ölen kişinin kendi yaşamına son vermek amacıyla tasarladığı kasti eylem olarak tanımlanan intihar (Marshall, 1999: 347) insanlık tarihinin ilk dönemlerinden modern toplumlara kadar uzanan süreçte gizemi çözülmeye çalışılan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyin bizzat kendi bedeni üzerinde gerçekleştirdiği, kazara olmayan, dünyasal yaşama son vermeyi hedefleyen ve planlı olarak devreye sokulan bir örüntüyü barındırması bütün toplumlarda görülen ve anlaşılabilir ortak bir zemin oluştursa da nedenleri, biçimleri, yoğunlukları, cinsiyet eksensel dağılımları değişkenlik gösteren ve bu bağlamda gizemini sürdüren dolayısıyla da anlaşılmaya çalışılan bir konu olmaya devam etmektedir. Başka bir ifadeyle, kadın ya da erkeğin kendi bedeni üzerinde işlediği cinayetin faili olması nedeniyle yaslandığı psikolojik boyut üzerinden olsun ya da bireyin içinde gömülü olduğu sosyal, kültürel, ekonomik, politik ve dinsel yapıyı içeren sosyolojik boyutu üzerinde olsun intihar mevzusunun çok boyutlu girift bir olgu niteliği gösterdiği söylenebilir (Cole,1999:14). Örneğin konuya sosyolojik perspektifle yaklaşan Durkheim’in (1992: 8-10) intiharı bireyin toplumdan uzaklaştığı durumlarda gerçekleştirdiği intiharlar (bencil), toplumun bütün bileşenleriyle bireyi kuşattığında vuku bulan intiharlar (diğerkâm) ve toplumsal düzenin alt-üst olduğu durumlarda ortaya çıkan intiharlar (anomik)

şeklinde kategorize etse de birey-toplum ilişkisine bağlı olarak devrede olan yaş, meslek, cinsiyet, medeni hal, mezhep, sivil-asker gibi birçok değişkene müracaat ederek tartıştığı görülmektedir.

Kadın ve erkek intiharları şeklinde kavramsallaştırılan intihar türleri üzerine yapılmış çalışmaların literatürde önemli bir birikim oluşturduğu söylenebilir. Durkheim'in intihar çalışmasında konu evlilik ve boşanma parametreleri üzerinden tartışılmakta ve 1800'lü yıllarda erkek intiharlarının kadın intiharlarından fazla olduğu vurgulanmaktadır (Durkheim, 1992: 264-284). Kadın ve erkek intiharlarına ilişkin eğilimin günümüzde de devam ettiği görülmektedir. 100.000 kişi üzerinden değerlendirilen 2016 yılı intihar istatistiklerine bakıldığında ABD'de (23,6 erkek/ 7,2 kadın), Rusya'da (55,9 erkek/9,4 kadın), Kanada'da (18,1 erkek/7,0 kadın), Japonya'da (26,0 erkek/11,4 kadın), Hindistan'da (17,8 erkek/14,7 kadın) Almanya'da (19,7 erkek/7,7 kadın), Fransa'da (23,9 erkek/11,7 kadın) ve Finlandiya'da (23,9 erkek, 8,1 kadın) da erkek intiharlarının kadın intiharlarından daha fazla olduğu açık bir şekilde rakamlara yansımaktadır ((<https://www.drdatastats.com/dunyada-intihar-oranlari/>; Harmancı, 2015).

Türkiye'de de Cumhuriyetin erken dönemlerinden başlayarak devam eden ve yaşanan toplumsal değişimlerden kaynaklı genç kadın intiharlarının önemli bir sosyal problem olduğu görülmektedir (Toprak, 2011). İntiharları inceleme nesnesi yapan çalışmalara bakıldığında özellikle 1980-1990 yılları arasında gerçekleşen intihar vakalarına odaklanan çalışmaların Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Adana, Eskişehir ve Konya gibi metropollerde yapıldığı ve söz konusu yerleşimlerdeki intiharları konu edindiği ortaya çıkmaktadır (Ceyhun, 1994: 257). İntiharların 1990'lar sonrasında da artarak devam eden bir çizgi izlediği (Uçan, 2005) özellikle 2000 sonrasında Türkiye'deki intiharlar içinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde ortaya çıkan intiharların spesifik olarak da kadın intiharlarının görece önemli bir yer almaya başladığının, özellikle de hem kamuoyunun hem de akademik dünyanın dikkatlerini üzerine yoğunlaştıran Batman'daki intihar çalışmalarının bu tarihten itibaren literatürde yer tuttuğunun altını çizmek gerekiyor (Deniz, Günindi, İldeş, Türkarlan, 2001; Ünal, 2002; Gönenç, 2003). Batman intiharlarının ardından Elazığ'da (Kabasakal, 2005), Şanlıurfa'da (Asoğlu, 2007) ve Van'da (İnce, 2007) da intiharların akademik çalışmalara konu olduğu görülmektedir. Bütün bu çalışmalarda kadın intiharları önemli tartışma başlıklarından birini oluşturmaktadır. Örneğin, Batman'da intihar sayılarının artması üzerine 1995- 2000 yılları arasında meydana gelen intihar ve intihar girişimlerini ele alan bir çalışmada intihar ve intihar girişimlerinde kadınların ve özellikle de genç kadınların yoğunluk oluşturduğu vurgulanmaktadır (Deniz, Günindi, İldeş, Türkarlan, 2001: 27-48). Bir başka çalışma da spesifik olarak 2000 yılında Batman'da gerçekleşen intihar vakalarının %75,8'ini kadınların gerçekleştirdiği, intihale eden kadınlar içinde %40'ının 21-25 yaş, %20'sinin 15-20 yaş, %25'inin 26-30 yaş, %10'unun da 41 ve üzeri yaş aralığında, düşük eğitim profiline sahip oldukları görülmektedir. İntihar biçimi olarak bakıldığında ağırlıklı olarak kendini asarak, silahla ve yüksekte atlama şeklinde bir sıralama ortaya çıkmaktadır (Bağlı, 2004: 36-37). 2017 yılında yapılan 2012-2017 periyodunu kapsayan aralıkta Batman Devlet Hastanesi kayıtlarına giren 1043 intihar ve intihar girişimini irdeleyen bir çalışmaya göre ise girişim ve intiharların %83,4'ünü kadınların oluşturduğu, 15-34 yaş aralığındaki girişim ve mortalitelerin %84,3 olduğu, evlilerden (% 52,6), alfabe bilgisinden yoksun olanlardan (okur-yazar olmayan % 58,1) ve formel bir diploma sahibi olmayanlardan (okur-yazar %41,8) oluşan bir tablo ortaya çıkmaktadır (Kurt ve Araç, 2018: 95). Yine Batman'daki kadın intiharlarını tartışan bir başka çalışmada; erken yaşta evlilik, kumalık, büyük yaşta erkekle evlendirilme, kızların dış çevreye açılmaması, eş seçimine yönelik müdahaleleri içeren kadın erkek ilişkileri gibi ilişkiler ağının etkisi (Karadeniz, 2006: 16) ve yoksulluk (Batman Barosu, 2001) ön plana çıkmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, kaba intihar oranları açısından Türkiye ortalamasının üstünde bir ağırlığa sahip olan Van'da 2015 yılında gerçekleşmiş kadın intihar vakalarını, kadınların yaşadığı sosyolojik arka plan üzerinden betimleyici düzeyde anlamaktır. Başka bir ifadeyle bu çalışma, "Van'da 2015 yılında intihar eden kadınların sosyo-demografik yapıları nasıldır?", "İntihar eden kadınların aile sosyoekonomik özellikleri nasıl bir tablo oluşturmaktadır?", "İntihar etme biçimi ve intihar edilen mekanlar nasıl bir örüntüye sahiptir?", "İntihar eden kadınların son dönem gözlemlenen davranışlarının dışa vurumu nasıl olmuştur?" sorularına yanıtlar vermeye çalışan bir çerçeveye

sahiptir.

2. YÖNTEM VE GEREKÇELER

Bu araştırmanın verileri 2015 yılında, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyoloji Bölümü, Aile ve Sosyal Politikalar Van İl Müdürlüğü, Van Kadın Derneği ve KAMER sivil toplum örgütleri temsilcilerinden oluşan bir araştırma grubu tarafından, intihar eden kadınların yakınlarıyla yapılan görüşmelerden elde edildi. İntihar olaylarına ilişkin veri hususunda hem yerelde hem de makro ölçekte aynı yıllara ait farklı veri setleriyle karşılaşmak mümkün görünmektedir. Emniyet ve Sağlık İl Müdürlükleri ile İl Jandarma Komutanlıkları kayıtlarının yansıttığı verilerin bazen Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileriyle örtüşmediği karşılaşılan olası durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında yerelde intihar vakalarına ilişkin farklı birimler tarafından derlenen verilerin de güvenilirliği bir yana aynı intihar vakasına ilişkin veri toplamak amacıyla yerel basın mensuplarının, sivil toplum örgütü temsilcilerinin, konuyla ilgili kamu kuruluşlarında çalışan görevlilerin ve araştırmacıların farklı zaman dilimlerinde yaptığı ziyaretler hem intihar eden kişinin ailesinde birtakım gerilimlere/problemlere yol açması hem de konuyla ilgili çelişkili verilerin toplanması; konuyla ilgili tek elden veri toplanması ihtiyacını doğurmuştur. Van il sınırları içinde gerçekleşen intihar vakalarının tespitinden sonra, söz konusu araştırma grubu önce intihar eden kişinin ailesine ve yakınlarına taziye ziyaretinde bulunmuştur. Taziye genelde Doğu Anadolu Bölgesi'nde özelde ise Van'da önem arz eden bir ritüel olma özelliği taşımaktadır (Parin ve Demirci, 2017: 194-212). Taziye ziyareti intihar eden kadının ailesi ile hem bir acı paylaşma hem de intihara ilişkin veri toplama öncesi araştırma açısından bir güven zemini oluşturma amacı/anlamı taşımaktadır. Taziye ziyaretlerinden ortalama 10-15 gün sonra, intihar eden kişinin sosyo-ekonomik arka planına ilişkin veriler derlemek amacıyla araştırma grubu tarafından ikinci ziyaret gerçekleştirilmiştir. 2015 yılı içinde gerçekleşen intiharlarla sınırlı bu araştırmanın bütün verileri aynı yıl içinde toplanmıştır. TÜİK kayıtları 2015 yılına ait Van'daki kadın intihar sayısını 26 olarak vermektedir (Tablo 2) fakat araştırma kapsamında yıl içinde intihar eden kadın sayısının 28 olduğu, ailelerle yapılan görüşmelerde ortaya çıkmaktadır. Söz konusu ailelerden 22'si görüşmeyi kabul ederken, 6 aile ise görüşmeyi farklı gerekçelerle reddetmiştir. Görüşme yapılan kişilerde 18 yaş ve üzeri olma ve intihar eden kadınlarla akrabalık bağına sahip olma kriteri aranmıştır (Tablo 1).

Tablo 1: Derinlemesine görüşme yapılan kişilerin sosyo-demografik bilgileri

Görüşülen kişinin cinsiyeti			Görüşülen kişinin intihar edenle yakınlık derecesi		
	Sayı	Yüzde		Sayı	Yüzde
Kadın	8	36,4	Ağabey	1	4,5
Erkek	14	63,6	Amca	1	4,5
Toplam	22	100,0	Anne	1	4,5
Görüşülen kişinin yaşı			Baba	8	36,3
	Sayı	Yüzde	Elti	1	4,5
10-18	3	13,6	Eş	3	13,6
19-27	5	22,7	Görümce	2	9,1
28-36	2	9,1	Kayınbaba	1	4,5
37-45	1	4,5	Kayınvalide	1	4,5
46-54	4	18,2	Kızı	1	4,5
55 ve üzeri	7	31,8	Yenge	2	9,1
Toplam	22	100,0	Toplam	22	100,0

Araştırmada kullanılan anket formunda intihar eden kadınların sosyo-demografik bilgilerini ortaya koymaya dönük 28 soru, aile sosyo-ekonomik özelliklerine tanımaya yönelik 27 soru ve hayatını sonlandıran kadınların intihar öncesi gözlenen davranışlarını sorgulayan 21 soru olmak üzere toplam 76 soru bulunmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ise çocukluk, gençlik ve aile içi ilişkileri sondajlayan 10 sorudan oluşmaktadır.

3. VAN'DA İNTİHARLAR: BİR LİTERATÜR ÖZETİ

Van'da vuku bulan intiharlar üzerine yerel kayıtlarla zaman zaman çelişkiler barındırmasına rağmen en önemli veri kaynağını TÜİK verileri oluşturmaktadır. 2009-2018 yılları arasındaki TÜİK datalarına bakıldığında Van'da 2012 ve 2014 yılları hariç kaba intihar hızının Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. 2009-2018 periyodu dikkate alındığında toplamda 457 intihar vakasının

yaşandığı bunların 257'sini erkeklerin 200'ünü de kadınların gerçekleştirdiği ortaya çıkmaktadır. Ortalama her yıl 46 kişinin intihar ettiği Van'da kadın intiharlarının erkek intiharları ile paralellik gösterdiği hatta 2011, 2012, 2015 ve 2016 yıllarında kadın intiharlarının erkek intiharlarından fazla olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 2: Türkiye'de ve Van'da İntihar Oranları (2009-2018)

Yıl	Türkiye		Van				Van'ın iller içindeki sıralaması
	İntihar sayısı	Ortalama kaba intihar hızı (Yüz binde)	İntihar eden erkek sayısı	İntihar eden kadın sayısı	İntihar sayısı	Ortalama kaba intihar hızı (Yüz binde)	
2009	2 898	4,02	22	21	43	4,24	38. sıra
2010	2 933	4,01	25	22	47	4,57	25. sıra
2011	2 677	3,61	23	29	52	5,05	12. sıra
2012	3 287	4,37	13	14	27	2,60	75. sıra
2013	3 252	4,27	29	18	47	4,43	41. sıra
2014	3 169	4,11	26	16	42	3,90	47. sıra
2015	3 246	4,15	26	26	52	4,77	29. sıra
2016	3 193	4,03	23	26	49	4,46	30. sıra
2017	3 168	3,94	34	14	48	4,35	35. sıra
2018	3 161	3,88	36	14	50	4,48	31. sıra

Kaynak: (TÜİK, 2009-2018 Verileri)

Van'da 2000-2003 yılları arasında meydana gelen intihar ve intihar girişimlerini Van Emniyet Müdürlüğü ve İl Jandarma Komutanlığı arşivlerine dayandıran *Van'da 2000-2003 Yılları Arasında Meydana Gelen İntihar Ve İntihar Girişimleri: Çeşitli Değişkenler Açısından Bir Karşılaştırma* isimli bir çalışma (Sancak, 2007: 233) belirtilen tarih aralıklarında kadın intiharlarının ve kadın intihar girişimlerinin erkeklerden fazla olduğunu ve intiharların 15-30 yaş aralığında kümelendiğini ortaya koymaktadır.

Van'daki intihar olaylarını toplam 24 vaka üzerinden inceleyen bir yüksek lisans çalışmasında, intihar edenlerin kahir ekseriyetinin 15-24 yaş arası bekâr kadınlardan oluştuğu, intihar eylemini gerçekleştirenlerin yaş ortalamasının 21 civarında olduğu, intihar eden söz konusu kadınların aile sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük ve aile içi çatışmaların baskın olduğu bir profil ortaya konulmaktadır (İnce, 2007).

Van il sınırları içinde gerçekleşen intihar vakalarına ilişkin geniş kapsamlı bir araştırmanın Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde bir grup akademisyen tarafından yapıldığı görülmektedir. *Van İl Sınırları İçindeki İntiharlar Ve İntihar Girişimleri Üzerine Sosyal Kültürel ve Psikolojik Bir Çözümleme Araştırması* isimli raporda 2000-2010 yılları arasında Van il sınırları içinde meydana gelmiş olan intiharları temsilen aile üyeleri veya yakın çevreleri içinden seçilmiş 64 kişiden oluşmuş bir çalışma grubuna uygulanan anketler, ölçekler ve derinlemesine görüşmeler aracılığıyla toplanmış olan verilere dayanan önemli bulgular yer almaktadır. Bu araştırmanın dikkat çeken bulgularından birini 2002-2011 yılları arasındaki on yıllık periyotta Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki altı ilde (Van, Ardahan, Kars, Iğdır, Siirt ve Batman) gerçekleşen kadın intiharlarının tüm intiharların %55'ini oluşturduğu görülmektedir. Türkiye'nin doğusu ve batısında en yüksek intihar oranlarına sahip iller kıyaslandığında da Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki kadın intiharlarının Türkiye'nin batısına kıyasla bir hayli yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Aynı çalışmada Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki intiharların yoğunlaştığı yaş evresinin 15-35 yaş aralığında olduğu ve 35 yaşın altındaki kadın intiharlarının bölgedeki kadın intiharları içinde %86,4'lük bir orana tekabül ettiği belirtilmektedir (Köse vd., 2013: 3).

Van'ın da içinde yer aldığı TRB2 bölgesinde (Van, Muş, Bitlis, Hakkâri) yapılan *TRB2 Bölgesi İntihar ve İntihar Girişim Vakaları Araştırması* isimli bir araştırmanın saha verilerinde, kadın yoğunluklu intihar ve girişimlerinin ve intihar nedenleri olarak da “yerel sosyal doku ve aile yapısı”, “erken yaşta evlendirilme”, “ekonomik sorunlar”, “özne olamama”, “aile içi şiddet”, “göç” ve “kuşak çatışması” gibi sebeplerin altı çizilmektedir (DAKA, 2013: 25).

4. BULGULAR VE TARTIŞMA: VAN'DA KADIN İNTİHARLARI (2015)

4.1. İntihar Eden Kadınların Sosyo-Demografik Portresi

2015 yılında vuku bulan kadın intiharlarının gerçekleştiği yerleşim birimlerine bakıldığında Van Merkez (Tuşba, İpekyolu, Edremit), Çaldıran, Erciş ve Özalp hattında bir yoğunlaşmanın olduğu görülmektedir. Van'ın kuzey hattında yer alan Çaldıran, Muradiye, Erciş, Özalp ve Saray ilçelerinin çevrelediği bölgenin sosyolojik özelliklerine bakıldığında çocuk sayısının fazla, doğurganlığın görece yüksek, eğitim göstergelerinin düşük (Dinçer ve Özaslan, 2004: 66-103; Parin ve Demirci, 2016: 29-30), geleneksel yöntemlerle sürdürülen tarım ağırlıklı bir ekonomik yapının hâkim olduğu (Arlı ve Parin, 2016: 46), zayıf bir sosyo-ekonomik yapı ön plana çıkmaktadır.

Tablo 3: İntihar Eden Kadınların Sosyo-Demografik Bilgileri

Yerleşim yeri			Eğitim durumu		
	N	%		N	%
Van Merkez	8	28,6	Okur-yazar değil	7	31,8
Çaldıran	3	10,7	Okur-yazar	4	18,2
Erciş	4	14,3	İlkokul mezunu	4	18,2
Gürpınar	2	7,1	Ortaokul mezunu	4	18,2
Muradiye	2	7,1	Lise mezunu	1	4,5
Özalp	7	25,0	Diğer	8	9,1
Saray	2	7,1	Toplam	28	100,0
Toplam	28	100,0	Yaş aralığı		
Meslek				N	%
	N	%			
			10-18	14	50,0
Ev Kadını	11	39,3	19-27	10	35,7
Ev kızı	9	32,1	28-36	2	7,1
Öğrenci	8	28,6	55 ve üzeri	2	7,1
Toplam	28	100,0	Toplam	28	100,0

İntihar eden kadınların yaş dilimlerine bakıldığında 10-18 yaş aralığında olanların %50 olduğu, 19-27 yaş aralığında olanların %35,7 olduğu, 28-36 yaş aralığında olanların %7,1 olduğu; 55 ve üzeri yaş arasında olanların ise %7,1 olduğu tespit edilmiştir. Bir bütün olarak bakıldığında intihar vakalarının %85,7'sinin genç kadın intiharları görülmektedir. 2015 yılı içinde Van merkez ve ilçelerinde intihar eden kadınların medeni durumlarına bakıldığında %50'sinin bekar, %14,3'ünün nişanlı, %35,7'sinin ise evli, evli olup intihar eden 11 kadının evlilik biçimleri sorgulandığında, görüşme yapılan kişilerin beyanlarına göre, 7'sinin görücü usulü, 1'inin berdel, 3'ünün ise karşılıklı anlaşmaya dayalı evlilikler olduğu anlaşılmaktadır. Nikah türü açısından bakıldığında %27,3' ünün sadece imam nikahlı olduğu geri kalanın ise hem dini hem de resmi nikahlı olduğu tespit edilmiştir. Evli olanların evlenme yaşlarına bakıldığında 3 kişinin 18 yaşından küçük, 5 kişinin 19-27 yaş aralığında, 3 kişinin de 28-36 yaş aralığında evlendiği görülmektedir. İntihar eden kadınların eğitim durumlarına göz atıldığında %31,8'inin okur-yazar olmadığı, %18,2'sinin okur-yazar olduğu, %18,2'sinin ilkokul, %18,2'sinin ortaokul, %4,5'inin lise mezunu olduğu, %9'unun ise çeşitli sebeplere bağlı olarak okulu terk ettiği görülmektedir. Söz konusu intiharlar meslek dağılımı açısından da çarpıcı bir tabloyu yansıtmaktadır. İntihar eden 28 kadından 11'i (%39,3) ev kadını, 9'u (%32,1) ev kızı (çalışmayan ve öğrenci olmayan), 8'i (%28,6) ise öğrenci pozisyonunda bir yaşam sürdürdüğü anlaşılmaktadır.

Bulgulara bir bütün olarak bakıldığında Van'daki 2015 yılı kadın intiharlarının genç yaşta yoğunlaşan, çoğunluğu evlilik öncesi pozisyonda (bekar ve nişanlı), eğitim sermayesi düşük, mesleki donanım açısından da görece zayıf kadınlar arasında gerçekleştiği görülmektedir.

4.2. İntihar Eden Kadınların Aile Sosyo-Ekonomik Özellikleri

İntihar eden kadınların aile yapıları, intihar nedenleri hakkında önemli bir sorgulama alanı olarak karşımıza çıkmaktadır (Palabıyıkoglu, 1993: 63). Hayatına kendi eliyle son veren kadınların nasıl bir sosyo-ekonomik profile sahip aileler içinde yaşamlarını sürdürdüğü intiharı anlama ve anlamlandırmada önemli bir arka plan oluşturmaktadır. Van'daki kadın intiharlarının gerçekleştiği aile tipolojilerine bakıldığında %63,6'sının çekirdek aile modeline sahip ailelerde, %36,4'ünün ise geniş aile özelliği gösteren sosyal ortamlarda gerçekleştiği görülmektedir. Çekirdek ailede intihar oranları daha fazla görünmesine rağmen, intihar eden kadınların yakınlarıyla yapılan görüşmelerde gündelik

yaşam ilişkileri açısından söz konusu çekirdek ailelerde geleneksel/geniş ailenin egemen olduğu bir sosyal ortam ön plana çıkmaktadır.

Tablo 4: İntihar Eden Kadınların İçinde Buldukları Sosyolojik Yapı

Kadın intiharların gerçekleştiği aile tipi			İntihar eden kadınların eşleriyle yakınlık derecesi		
	N	%		N	%
Geniş aile	8	36,4	Yakın akraba (Amca, dayı, teyze, hala kızı /oğlu)	4	36,4
Çekirdek aile	14	63,6	Aynı aşiretten	2	18,2
Toplam	22	100,0	Aynı etnik kökenden	5	45,5
İntihar eden kadınların yaşadıkları hanedeki kişi sayısı			İntihar eden kadınların eşlerinin meslekleri		
	N	%		N	%
4- 5 kişi	4	18,1	Çiftçi	1	9,1
6-7 kişi	6	27,2	Çoban	1	9,1
8-9 kişi	5	22,7	Fırıncı	1	9,1
11-12 kişi	5	22,7	İnşaat işçisi	6	54,5
13-15 kişi	2	9,0	Serbest	2	18,2
Toplam	22	100,0	Toplam (Evli olanlar)	11	100,0
İntihar eden kadınların kardeş sayısı			İntihar eden kadınların eşlerinin eğitim durumu		
	N	%		N	%
1,00	2	9,1	Okur-yazar değil	2	18,2
2,00	3	13,6	Okur-yazar	2	18,2
3,00	6	27,3	İlkokul mezunu	4	36,4
4,00	4	18,2	Ortaokul mezunu	3	27,3
5,00	4	18,2	Toplam (Evli olanlar)	11	100,0
7,00	2	9,1	İntihar eden kadınların çocuk durumu		
8,00	1	4,5		N	%
Toplam	22	100,0	Çocuğu yok	4	36,4
İntihar eden kadınların aile geliri (aylık) TL			Çocuğu var	7	63,6
	N	%	Toplam (Evli olanlar)	11	100,0
0-1000	8	36,4	İntihar eden kadınların ev mülkiyet durumu		
1001-2000	3	13,6		N	%
2001-3000	3	13,6	Kiracı	5	22,7
5001 ve üzeri	1	4,5	Ev sahibi	16	72,7
Toplam	15	68,2	Diğer	1	4,5
Cevapsız	7	31,8	Toplam	22	100,0
Toplam	22	100,0	İntihar eden kadınların ikametgahı		
İntihar eden kadınların baba meslek durumu				N	%
	N	%	Eşinin ailesine yakın	3	13,6
Çiftçi	6	27,2	Akrabalara yakın	15	68,2
Çoban	5	22,7	Hemşerilere yakın	1	4,5
İnşaat İşçisi	2	9,1	Diğer	3	13,6
Emekli	1	4,6	Toplam	22	100,0
Serbest meslek	4	18,2	İntihar eden kadınların anne meslek durumu		
Şoför	2	9,1	Ev Hanımı	22	100,0
İşsiz	2	9,1	Toplam	22	100,0
Toplam	22	100,0	İntihar eden kadınların baba eğitim durumu		
İntihar eden kadınların anne eğitim durumu				N	%
	N	%	Okur-yazar değil	9	42,8
Okur-yazar değil	19	90,5	Okur-yazar	2	9,5
-	-	-	İlkokul mezunu	8	38,1
İlkokul mezunu	2	9,5	Ortaokul mezunu	2	9,5
-	-	-	Toplam	21	100,0
Toplam	21	100,0			

İntihar eden kadınların eşleriyle yakınlık derecesine bakıldığında %36,4'ünün yakın akraba olduğu, %18,2'sinin yakın akrabalığın yanında aynı aşirete mensup olduğu, %45,5'inin ise aynı etnik kökene sahip olduğu görülmektedir. İntihar eden ve evli olan kadınların eşlerinin eğitim durumlarına bakıldığında %18,2'sinin okur-yazar olmadığı, %18,2'sinin herhangi bir okuldan mezun olmadığı,

%36,4'ünün ilkokul, %27,3'ünün ise ortaokul mezunu olduğu görülmektedir. İntihar eden kadınlarda olduğu gibi eşlerinin meslek dağılımlarında tümünün enformel sektörde ve süreklilik arz etmeyen iş kollarında istihdam edildikleri gerçeği göze çarpmaktadır. İntihar eden kadınlardan %36,4'ünün çocuk sahibi olduğu, söz konusu kadınlardan 4'ünün 1'er çocuğu, 2'sinin 2'şer çocuğu, 1'inin ise 8 çocuğu olduğu görülmektedir.

Aile demografilerine bakıldığında, intihar eden kadınlar arasında kardeş sayısı 3-5 aralığında olan kadınların %63,7 gibi yüksek bir oran oluşturduğu görülmektedir. İntihar eden kadınlar arasında 1-2 kardeşe sahip olanların oranı %22,7 iken, 7 ve üzeri kardeşe sahip olanların oranı ise %13,6 olarak ortaya çıkmaktadır. İntihar eden kadınların yaşamlarını sürdürdükleri hanelerin demografik büyüklüklerine bakıldığında anne-baba dahil 4-6 kişiden oluşan aile ortamında intihar eden kadınların oranının %40,8 olduğu, 7-9 kişiden oluşan ailelerde intihar edenlerin ise %27,2 olduğu görülmektedir. İntihar eden kadınların yarısından fazlasının 0-1000 TL arası bir gelire, %20'sinin 1001-2000 TL, %20'sinin 2001-3000 TL, %6,7'sinin ise 5000 TL üzeri bir gelire sahip katılımcıların beyanlarına yansımaktadır. İntihar eden kadınların yaşadıkları evin mülkiyet durumlarına bakıldığında %22,7'sinin kiracı, %72,7'sinin ev sahibi olduğu görülmektedir. İntihar eden kadınların anne ve baba eğitim durumlarına birlikte bakıldığında, annelerin %90,5'inin, babaların ise %42,8'inin okur-yazar olmadığı çok net bir şekilde görülmektedir. İlkokul mezunu anne oranı %9,5 iken, babalarda bu oran %38,1 şeklinde bir dağılım göstermektedir. İntihar eden kadınların babalarının mesleki dağılımlarına bakıldığında 6 kişinin çiftçi, 5 kişinin çoban, 2 kişinin inşaat işçisi, 1 kişinin emekli, 2 kişinin şoför, 4 kişinin de serbest meslek iş kollarında istihdam imkânı bulduğu görülürken, 2 kişinin de işsiz olduğu anlaşılmaktadır. İntihar eden kadınların anne mesleklerine bakıldığında hepsinin ev hanımı olduğu ortaya çıkmaktadır. İntihar eden kadınların nasıl bir çevrede bulunduğu sorgulandığında %13,6'sının kayınpeder/kayınvalide, %68,2'sinin akrabalarla çevrili bir sosyal ortamda hayatını sürdürdüğü, başka bir ifade ile intihar eden kadınların %81,8'inin akraba ve yakın çevre ile iç içe yaşadığı görülmektedir.

5.KADIN İNTİHARLARININ BİÇİMİ VE MEKÂNI

2015 yılı itibariyle Van il sınırları içinde vuku bulan intihar vakalarının biçim ve mekân değişkeni üzerinden değerlendirilmesi de söz konusu intiharları anlama noktasında önemli bir veri seti oluşturmaktadır.

Tablo 5: Kadın İntiharlarında Biçimsel Özellikler

İntihar biçimi			İntiharın gerçekleştiği zaman dilimi		
	N	%		N	%
Asarak	18	64,3	Sabah	8	36,4
Zehirle	1	3,6	Öğle	7	31,8
Silahla	9	32,1	Akşam	6	27,3
Toplam	28	100,0	Gece	1	4,5
İntiharın gerçekleştirildiği mekân			Daha önce intihar girişimi var mıydı?		
	N	%		N	%
Ahır	2	7,1	Evet	2	9,1
Balkon	1	3,6	Hayır	20	90,9
Çatı	1	3,6	Psikolojik destek alıyor muydu?		
Ev içi (az kullanılan mekân)	15	53,6		N	%
Evin bahçesi	1	3,6	Evet	1	4,5
Tandır evi	6	21,4	Hayır	19	86,4
Yatak odası	2	7,1	Cevapsız/bilinmiyor	2	9,1
Toplam	28	100,0	Toplam	22	100,0

Kadınların intihar biçimlerinde *asarak* ve *ateşli silah* yöntemleri kullandığı bariz bir şekilde görülmektedir. İntihar eylemi için ise ev içi (%53,6), tandır evi (%21,4), yatak odası (%7,1) ve hayvan barınağı (ahır) tercihleri ön plana çıkmaktadır. İntihar eden kadınların %90,9'unun daha evvel herhangi bir intihar girişiminde bulunmadığı da önemli bir bulgu olarak dikkat çekmektedir. İntihar eyleminin gerçekleştirildiği zaman dilimine bakıldığında %36,4'ünün sabah, %31,8'inin öğle, %27,3'ünün ise akşam vakitlerinde gerçekleştiği görülmektedir. İntihar eden kadınların sadece %4,5'inin profesyonel anlamda psikolojik destek aldığı görülmektedir.

5.1.İntihar Eden Kadınların Davranış Durumlarına İlişkin Gözlemler

Tablo 6: İntihar Eden Kadınlarda Son Dönem Gözlemlene(bile)n Davranışlar

	Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%
Kişinin uykusuzluk/ aşırı uyuma problemi var mıydı?	6	28,6	15	71,4
Kişi kendisini gün boyu takatsiz, yorgun ve bitkin hissediyor muydu?	8	38,1	13	61,9
Aşırı iştahı veya iştahsızlığı var mıydı?	8	38,1	13	61,9
Aile veya çevresinde olan aktivitelere (düğün, gezi, kahvaltı) katılır mıydı?	13	65,0	7	35,0
Hemen hemen gün boyu kederli ve hüzünlü müydü?	7	35,0	13	65,0
Kendisini değersiz hissettiği anlar olur muydu?	2	10,5	17	89,5
Hayal kırıklıkları var mıydı?	6	31,6	13	68,4
Herhangi bir işle uğraşırken dikkat sorunu var mıydı?	3	15,0	17	85,0
Hareketlerinde aşırı yavaşlama, durağanlık gözlemleniyor muydunuz?	4	20,0	16	80,0
Kendisini öldürme düşüncesinin olduğunu söyler miydi?	1	5,0	19	95,0
Size "ölsem daha iyi" gibi konuşmaları var mıydı?	3	15,8	16	84,2
Aşırı kuşkucu muydu?	3	15,8	16	84,2
Size kendisine zarar vermek isteyenlerin olduğunu söyler miydi?	-	-	20	100,0
Aşırı onur kırıcı ve kinci biri miydi?	1	5,0	19	95,0
Sürekli yalan söyleme, kavgaya çıkarma, yasalara ve kurallara uymama gibi davranışlarda bulunuyor muydu?	1	5,0	19	95,0
Çevresindeki insanlarla uyumlu muydu?	16	80,0	4	20,0
Öğrenme ile ilgili herhangi bir sorunu var mıydı?	4	20,0	16	80,0
Gerçekte olmayan şeyleri varmış gibi görür müydü?	1	5,0	19	95,0
Çoğu zaman anlamsız ve tutarsız konuşmalar yapar mıydı?	1	5,0	19	95,0
Durup dururken gülmesi veya ağlaması var mıydı?	2	10,5	17	89,5

İntihar eden kadınların yakınlarıyla yapılan görüşmeler aracılığıyla sorgulanan alanlardan biri de intihar eden kişinin gündelik yaşam akışının nasıl bir seyir izlediği sorusu olmuştur. Beyanlardan hareketle oluşturulan yukarıdaki tabloya bakarak ana hatlarıyla; intihar eden kadınların, intihar öncesi uyku problemi yaşadıkları (%28,6), yorgun ve bitkin göründükleri (%38,1), iştahsız oldukları (%38,1), hayal kırıklığı yaşadıkları (%31,6) ve genel olarak da hüzünlü bir ruh hali (%35) içinde oldukları, intihar eden kadınların intihar öncesinde sosyal yaşama katılmaları, gündelik hayatlarını sürdürmeleri ve toplumla iletişimleri noktasında anlamlı sayılabilecek bir farklılaşmanın olmadığı söylenebilir. Yukarıdaki tabloya aynı zamanda kadınların daha çok, herhangi bir psikolojik belirti göstermeden intihar etmiş olmalarında söz konusu kadınların içe kapalı karakterlerinin de etkisi olabilir şeklinde bakılabilir.

6.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

- ✓ İntiharların gerçekleştiği yerleşim birimlerine bakıldığında Van kent merkezi (%28,6), Özalp (%25,0), Erciş (%14,3) ve Çaldıran (%10,7) hattında bir yoğunlaşmanın olduğu bariz bir şekilde dikkat çekmektedir. Çaldıran ve Özalp ilçelerinin sosyo-ekonomik açıdan içinde bulunduğu durum ile Erciş ve Van kent merkezinin ise göç aldığı gerçeği söz konusu yerleşim yerlerinde genel olarak kadınının özel olarak da kadın intiharlarını birçok boyutuyla mercek altına almayı zorunlu hale getirmektedir.
- ✓ 2015 yılı içinde gerçekleşen kadın intiharlarını yaş değişkeni üzerinden değerlendirdiğimizde kategorik olarak yaşlı intiharların (Aydemir, 1999: 24) aksine *Van'da genç kadın intiharlarından söz etmek mümkündür. Çünkü intihar eden kadınların %85,7'sinin 10-27 yaş aralığında olduğu görülmektedir.*
- ✓ İntihar eden kadınların medeni durumlarına bakıldığında, intiharların %60,8'ini evli olmayan genç kadınlar oluşturmaktadır. Söz konusu kadınların topluma açıldıkları kanal olan ya da kamusal alandaki görünürlüklerini sağlayan mesleklerine/işlerine bakıldığında %71,4'ünün "ev hanımı" ve "ev kızı" oldukları ortaya çıkmaktadır. Yine intihar eden kadınların %50'sinin herhangi bir

diplomaya sahip olmadığı (okur-yazar olmayanların oranı %31,8 + okur-yazar olanların oranı %18,2), %18,2'sinin ise sadece ilkökul mezunu olduğu bir başka gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu veriler *sosyo-ekonomik açıdan güçsüz kadınların intiharlarını* işaret etmektedir. Kamusal alanda görünürlüğü ve dolayısıyla faaliyetleri sınırlı kadın intiharlarını anlamak açısından yeni çalışmaların yapılması bir zorunluluk olarak ön plana çıkmaktadır.

- ✓ İntihar eden kadınların aile yapılarına bakıldığında, intiharların %63,6 oranında çekirdek, %36,4 oranında ise geniş aile modellerinde gerçekleştiği görülmektedir. *Bu verileri de bölgenin ve kentin bireyi kuşatan geleneksel toplumsal yapı ile modernleşen dünyanın uyarıcıları arasında kalan kadınların intiharı şeklinde yorumlamak mümkün görünmektedir.*
- ✓ İntihar eden kadınlar içinde evli olanların eşlerinin hem eğitim durumları hem de mesleki pozisyonları açısından düşük bir sosyo-ekonomik profile sahip olduğu çok belirgin bir şekilde görülmektedir. İntihar eden kadınların anne-baba eğitim ve meslek profilleri de zayıf bir arka plana işaret etmektedir. *Bu veriler ise intihar eden kadınların içinde bulunduğu sosyolojik kesitin de zayıf ve güçsüz bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.*
- ✓ İntihar eden kadınların aile ortalama aylık gelirlerine bakıldığında %53,3'ünün üst limiti 1000 TL olan bir gelire, %20'sinin 1001-2000 TL arası bir gelire, %20'sinin 2001-3000 TL arası bir gelire, % 6,7'sinin ise 5000 TL üzeri bir gelire sahip olduğu görülmektedir. *Aile gelirineline ilişkin beyanlara/verilere kuşku ile bakılsa da gelir diğer sosyo-ekonomik değişkenlerle birlikte değerlendirildiğinde Van'da gerçekleşen intiharların yoksul intiharları olduğu söylenebilir.*
- ✓ İntihardaki birey-toplum ilişkisini yansıtan önemli bir bulgu ise intihar eden kadınların %13,6'sının kayınvalide/kayınpedere yakın, %68,2'sinin akrabalara yakın yaşadığını ortaya koymaktadır. *Başka bir ifade ile kadın intiharlarının %81,9'u kadını kuşatan yakın çevre içinde gerçekleşmektedir.* Anlaşılan o ki kadın, toplumsal bağlamda alışkın olduğumuz, ev ahalisi evden ayrılınca, çoğunlukla yalnızken intihar etmeyi düşünmektedir. Erkek, sosyal çevrelere çok daha kolay dahil olurken ve yargılanmazken, kadınların sosyal çevreye dahil olması zor olmakta, katılması durumunda ise kınanmaktadır. Bu durum kadınları daha da yalnızlaştırmaktadır.

Sonuç olarak 2015 yılında Van'da gerçekleşen kadın intiharları yukarıda vurgulanan birden çok değişken üzerinden değerlendirildiğinde; Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da özellikle 2000'lerin başından itibaren ön plana kadın intiharlarıyla sosyolojik açıdan benzer bir arka plana (yaş, medeni hal, eğitim durumu, intihar biçimi, ekonomik durum, meslek v.b) yaslandığı rahatlıkla söylenebilir. 2015 yılı kadın intiharlarının Van'ın sosyo-ekonomik açıdan zayıf yerleşim birimlerinde, sosyo-ekonomik açıdan güçsüz kadınlar arasında ve sosyo-ekonomik açıdan dayanıksız aile yapılarında gerçekleştiği bir realite olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir başka sonuç ise açık bir iletişimin olmadığı katı aile yapısı içinde kişisel çıkışlar ya da özerk davranışların bir var olma biçimi olarak intiharla kendini gösterdiği ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

- Arlı, A. ve Parin, S. (2016). "Van ve İlçelerinin İstihdam Yapıları". *Van Kent Araştırmaları*. Ed.: S. Parin, İstanbul: Bağlam Yayınları. s. 40-53.
- Asoğlu, M. (2007). "Şanlıurfa'da İntihar Girişimlerinin İlişkili Olduğu Risk Faktörleri". *Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Lisans Tezi*, Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı.
- Aydemir, Ç. (1999). "Türkiye'de Yaşlı İntiharları", *Kriz Dergisi*, 7(1): 21-25.
- Bağlı, M. (2004). "Batman İntiharları Bağlamında Özgürlüğün ve Geleneksel Toplumsal Yapının Kentsel Kurgusu", *Kriz Dergisi*, 12(1), 21-40.
- Ceyhun, B. (1994). "1980-1990 Yılları Arasında Türkiye'de Yapılan İntihara İlişkin Yayınların Çok Yönlü Değerlendirilmesi", *Kriz Dergisi*, 2(1): 255-260.
- Cole, S. (1999). *Sosyolojik Düşünme Yöntemi*. Çev.: Bekir Demirkol. Ankara: Vadi Yayınları.

- DAKA (2013). *TRB2 Bölgesi İntihar ve İntihar Girişim Vakaları Araştırması Raporu*. Van: DAKA (Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı).
- Deniz, İ. Günindi Ersöz, A. İldeş, N. ve Türkarslan, N. (2001). “1995- 2000 Yılları Resmi Kayıtlarından Batman'da Gerçekleşen İntihar ve İntihar Girişimleri Üzerine Bir İnceleme” *Aile ve Toplum*, 4 (1), s.23-48.
- Dinçer, M. ve Özaslan, M. (2004). *İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*. Ankara: DPT Yayınları.
- Gönenç, İ. (2003). “Sosyal Bir Fenomen Olarak İntihar: Batman İli Örneği (1995-2002)”. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Harmancı, P. (2015). “Dünyadaki ve Türkiye’deki İntihar Vakalarının Sosyodemografik Özellikler Açısından İncelenmesi”, *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, Vol 1, No Suppl 1.
- İnce, M. A. (2007). “İntihar: Din-Piskolojik Bir İnceleme (Van İli Örneği)”. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Kabasakal, U. (2005). “Elazığ’da İntihar Olaylarının Sosyolojik Analizi”. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Karadeniz, S. (2006). “Bir Kentleşme Trajedisi: Batman’daki İntiharlar”, *Tezkire*, 46, 153-176.
- Köse, R., Parin, S., Duman, Z. ve Tanhan, F. (2013). *Van İl Sınırları İçindeki İntiharlar Ve İntihar Girişimleri Üzerine Sosyal Kültürel Ve Psikolojik Bir Çözümleme Araştırması Raporu*, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi BAP Birimi.
- Kurt, N. G. ve Araç, S. (2018). “Batman İli ve Kadın İntiharları”, *Konuralp Tıp Dergisi*,10(1), 94-98.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*, Çev.: Osman Akınhay ve Derya Kömürcü. İstanbul: Bilim ve Sanat Yay.
- Palabıyıkoglu, R. (1993). “İntihar Davranışında Ailenin Rolü ve Önemi”, *Kriz Dergisi*,1(2), :60-68.
- Parin, S. ve Demirci, E.Y. (2016). “Kent Yaşamında Taziye Ritüeli: Van’daki Taziye Sereyonileri Üzerine Bir Değerlendirme”. *Van Kent Araştırmaları*. Ed.: S. Parin, İstanbul: Bağlam Yayınları. s. 11-39.
- Parin, S. ve Demirci, E.Y. (2016). “Sosyo-Ekonomik Göstergelerle Van”. *Van Kent Araştırmaları*. Ed.: S. Parin, İstanbul: Bağlam Yayınları. s. 194-212.
- Sancak, S. (2007). “Van’da 2000-2003 Yılları Arasında Meydana Gelen İntihar ve İntihar Girişimleri: Çeşitli Değişkenler Açısından Bir Karşılaştırma”. *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi*. 18, 225-247.
- Toprak, Z. (2011). “Erken Cumhuriyet Genç Kız-Kadın İntiharları”. *Toplumsal Tarih*, 212 (Ağustos), s.40-48.
- Uçan, Ö. (2005). “Türkiye’de İntiharı Konu Alan Yayınlar Üzerine Bir Bibliyografya Çalışması”, *Kriz Dergisi*, 13(3): 15-26.
- Ünal, S. T. (2002). “Ergen İntiharlarında Risk Faktörleri Bir Psikososyal Modelin Sınanması: Batman İli Örneği”. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erişim: (<https://www.drdatastats.com/dunyada-intihar-oranlari/>), Erişim tarihi: 01.01.2020.